

De yngste barnas vurdering og håndtering av risiko i fri utforsking av natur

Alexander Olsen, Steffen Tangen, Ellen Beate Hansen Sandseter

Høgskolen i Østfold og Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning

Introduksjon og rasjonale

- Tidligere forskning har undersøkt risikovurdering og håndtering blant barn i 4-12 års alderen (Green & Hart, 1998; Hillier & Morrongiello, 1998; Christensen & Mikkelsen, 2008; Sandseter, 2009; Little & Wyver, 2010; Nikofoidou, 2017)
- Disse studiene demonstrerer at barn er gode til å vurdere risiko og at de bruker denne kompetansen til å vurdere risiko i lek.
- Nesten ikke eksisterende forskning på de yngste barnas (1-3år) risikovurdering og håndtering
- Forskningsspørsmål: *Hvordan vurderer og håndterer barn i alder 17-25 måneder risiko i et variert naturmiljø?*

Metodisk fremgangsmåte

- Observasjon av barn i alder 17-25 måneder (seks barn 1. år, ett barn 2 år)
- GoPro-kamera (hode- eller brystfestet)
- Fri utforskning i natur – «la barna lede vei»
- 2 barnehager, 3 dager, 14 timer med video
- GoPro i barnehagen er utforsket noe tidligere (A. M. Hov and H. Neegaard 2020)
 - Kan gi unike observasjoner
 - Ethiske overveininger sentralt

Resultater - Risikovurdering direkte - håndtering ved å justere bevegelsesmønstre

- *“Gutten plukker opp barnåler og gjørme før han kaster det utover berget. Han repeterer prosedyren, ser seg rundt og går til en kant (ca 40 cm høy). Her stopper han opp, setter seg på rumpa og sklir ned kanten til føttene treffer bakken. Deretter går han til en ny kant (ca. 2 meter høy), kaster det han har i hendene, snur og går opp igjen. Han velger en annen vei opp, litt til siden for der han skled ned, hvor det er litt mindre bratt og jordunderlag. Han repeterer dette handlingsmønstre mange ganger. Vi hører han lager anstrengelseslyder både når han sklir ned og går opp igjen”*

Resultater - Risikovurdering direkte -håndtering ved å unngå risikoen

- *"Jente går fort bortover det glatte svaberget før hun kommer hun til ett bratt stup (ca. 1 meter høyt), der går hun rolig ut på kanten og peker ned. Hun står og observerer litt før hun snur seg og finner en annen vei ned"*

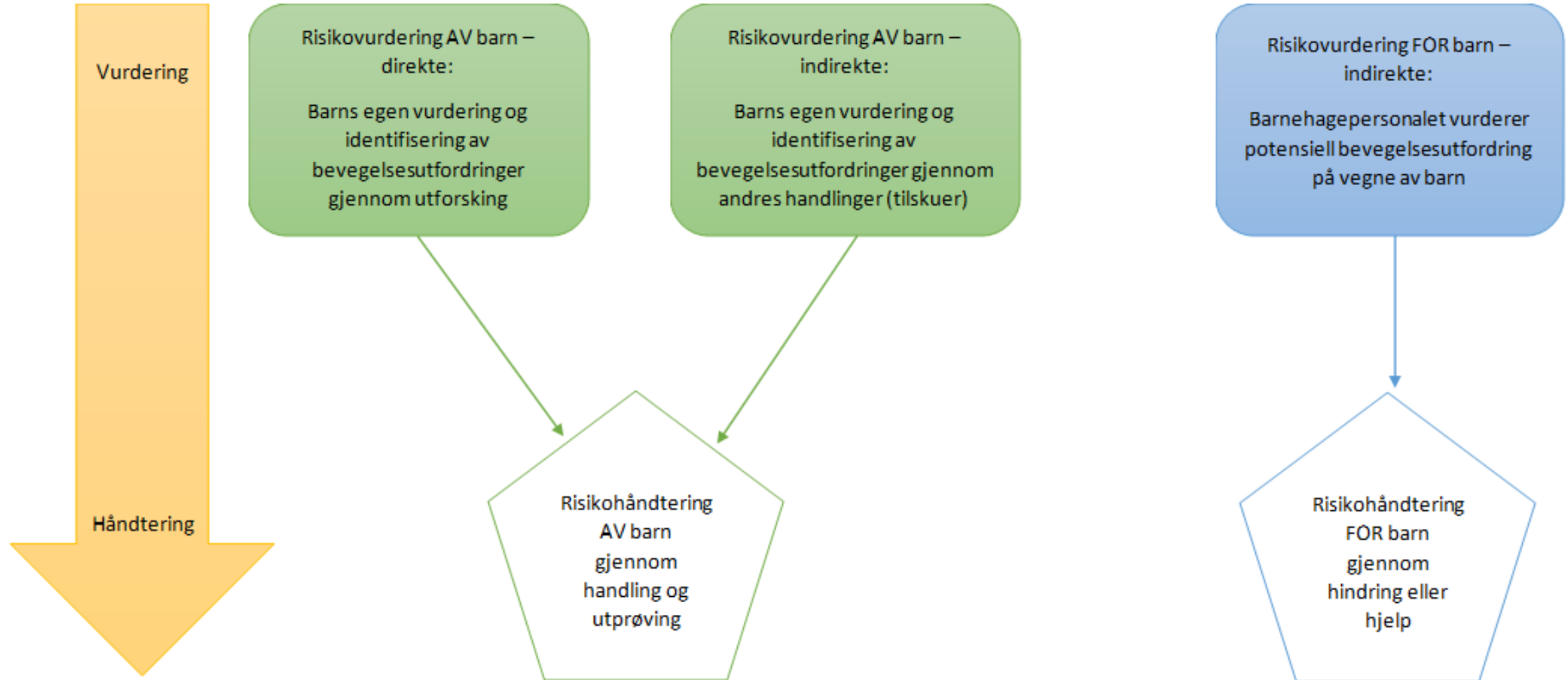
Resultater - Risikovurdering indirekte -
håndtering ved å lære av andre

Resultater- Risikovurdering for barn indirekte - håndtering gjennom voksnes innblanding

- *"Gutt faller når han prøver å gå opp det glatte fjellet. Ansatt kommer bort og forteller barnet at det burde gå en annen vei. Den ansatte leier barnet bortover kanten til der det er slakere skrent, så slipper den ansatte hånda til barnet, som resulterer i at barnet begynner å gråte igjen. Ansatt prater med barnet, holder barnet i hånda og hjelper han opp siste del av fjellet"*

Oppsummering

Refleksjonsoppgave

- Hva tenker dere om disse klippene?
- Lar vi barna utfolde seg og teste sine grenser i vår barnehage?

Praktiske implikasjoner:

- Komplekst miljø med varierende innbydelser og utfordringer
- **Tid og mulighet** til å ta egne beslutninger og teste egne grenser
- **Området var så sikkert som nødvendig, ikke så sikkert som mulig**
- **Ikke den hjelpende hånda**
 - Holde tilbake hånda før barna eventuelt ber om det
- Holde seg litt i bakgrunnen
- **Ikke et gitt mål ved turen** – la barna styre og ordne i naturen på egne premisser

Risikolek – Fare for skader

- **Risikolek og risikomestring – positivt for barns utvikling**
- En iboende evne til hele tiden å analysere og vurdere egne ferdigheter i forhold til miljøets utfordringer
 - Søker utfordringer vi mestrer – fra vi er født
 - Progressiv tilnærming til risiko – skjer naturlig i barns lek
 - Større erfaringsbank – Bedre vurderingsevne og risikomestring
- **Egen risikomestring er den beste ulykkesforsikring!**

Fortsetter

- Barn må øve, prøve, utforske, teste grenser
- Barn lærer gjennom utforskertrang og uforutsigbarhet dvs. ikke 100% risikofritt
- **Målet er: Så sikkert som nødvendig, ikke så sikkert som mulig!**
 - Overbeskyttelse → engstelige barn → angst
 - Risikolek → øker handlingsdyktighet og risikomestring
- Møte, utforske og overvinne fysiske utfordringer gjennom lek:
 - Økt kroppslig styrke
 - Bedre koordinasjon
 - Mental styrke og økt tro på egen mestring

Økt selvoppfatning
og selvtillit

Refleksjoner

- Hvordan vil vi ha det i vår barnehagehverdag?
- Hvilke muligheter har vi?
- Hvilke begrensninger setter vi for barns kroppslige lek og risikolek?
 - Er alle begrensningene diskutert tilstrekkelig, og er de nødvendige?
 - Hvorfor har vi satt akkurat de og de rammene/begrensningene?
 - Hvilke argumenter legger vi til grunn for å enten begrense eller tillate kroppslig lek og risikolek

- Vær forsiktig
 - Hva fører dette utsagnet til?

Naturen

- Reduserer stress
- Mindre konflikter
 - Mer harmonisk lek på tvers av grupperinger og kjønn (meget gunstig arena for tilvenning)
- Bedre motorikk kontra tradisjonell lekeplass
 - Større variasjon og fleksibilitet i lekemiljøets innbydelser til lek (enklere for barn med ulike utgangspunkt å oppleve mestring)

Varierte og fleksible miljøer

Innbydelser her?

Innbydelser her?

Gjøre-godt-etikk	Unngå-skade-etikk
Fremme positive og oppbyggelige opplevelser for barn	Beskytte barn mot negative og skadelige opplevelser
<p>Oppmuntring til risikofylt lek</p> <p>Aktiv: Ta initiativ for at barn skal få sjansen til å leke og utforske verden. Bidra til at de får utfordringer som gir utvikling og mestringsglede.</p> <p>Passiv: La være å gripe inn når barn klatrer i trær eller driver med annen risikofylt aktivitet.</p>	<p>Restriksjoner på risikofylt lek</p> <p>Aktiv: Gripe inn og stoppe tilløp til lek med for høy risiko. Justere leken slik at den blir mindre farlig.</p> <p>Passiv: La være å skape og bidra til risikofylte og farlige situasjoner for barn.</p>

For mer informasjon

- Link til artikkelen
 - <https://www.mdpi.com/2227-7102/12/5/361>
- Forskning.no
 - <https://forskning.no/barn-og-ungdom-hogskolen-i-ostfold-partner/sma-barn-skjonner-hva-som-er-farlig-men-vi-overbeskytter-dem/2049068>
- Aftenposten
 - <https://www.aftenposten.no/foreldreliv/i/dwbdpw/derfor-har-barna-godt-av-risikolek?r=s&fbclid=IwAR074nKxaSPyBqbG1JPhyf3LpcdLylx8vq72kUquWzPbdw5g5H2tz2O4Wpl>
- Mail:
 - Alexander.olsen@hiof.no

Spørsmål og kommentarer?

